

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

In Omnes Totivs Anni Dominicas Æstiuas, à Festo Pentecostes vsque ad
Aduentum

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, Anno M.DC.XXIX

Dominica Vndecima Post Pentecost.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56259](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56259)

vehebantur, manibus in cœlos sublatis, diis supplices vota facerent, dicere cœpit. *Tacete ne dii in fens vos hinc ab nauigare sentiant.* Significare sc. volebat, preces impiorū, & maxime superbiorū, qui inter peccatores reges sunt ac principes, Deum ad iracundiam prouocare, & eius furorem exacuare, non vero exaudiri, q̄ & Euangelium egregio cōfirmat Epiphonemate, quia *omnis qui se exaltat, humiliabitur, & omnis qui se humiliat e. altabitur.*

Eia igitur Christiani, cōsiderate hoc diligentius, & cogitate, quemadmodum aurei nummi, qui in bilance descendunt, in thesauris recōduntur, quiq; vero eleuantur, extruduntur & perfulgus sparguntur, ita quoq; illos, qui vana sese gloria ceteris, & ceteros prae fastu & arrogantia aspernantur, reitici à Deo ac reprobati, at qui descendunt, seseq; humiliant in cœlum a summi, in quo thesauri & reconditoria gloriæ sunt. Discite ab hac parabola Christiani, superbiam & insolentiam apud Deum & homines execrabilem esse, *Odibilis Deo & hominibus superbia,* ait Sapiens: ac solas humilium preces promereri vt exaudiantur: testatur hoc pulchra illa Iudith dicens, *Mansuetorum & humilium semper ars placuit de precatio,* quod factò ipso Publicanus noster hodie declarauit.

Tu autem summe Deus, qui humiles imprimis diligis, & superbos detestaris, q̄ illos amplectens, hos vero persequeris, hanc obsecro virtutem pectoribus nostris insculpe, illiusq; aduersariam procul ab animo elimina. Tu sc. es, qui superbum Luciferum cœlo exegisti, insolentem Adamum Paradiso pepulisti, arrogantē Nabuchodonosorem regno & diademate priuasti, fastuosum Pharisæum non exaudisti, & omnes deniq; illos dignis suppliciis castigasti, q̄ natura limites egressi, ad vanitatum desertum secesserunt. Tu quoq; summe Deus humilem Abrahamum exaltasti, simplicē Iacob dilexisti: paruulum Dauid ad regnum euexisti, & sese dimittentē Publicanum iustificasti, & semper omnium preces & vota exaudisti, qui in corde humiliato & animo submisso te inuocant. O virtutem votis omnibus expetendā, & superbiam diris deuouendam, & velis remisque fugiendam. Illa scil. in posterum ani-

mo nostro dominetur, in actionibus nostris verbis ac gestibus refulgeat, solam humilitatē spiremus, nihil omnes actiones nostras præferant, nihil animo aliud gestemus inclusum. Ipsa siquidem virtutum directrix est ac caput, bonorū operum gubernatrix, meritōrū custos, cœlorū clauigera, ipsa est, quæ luculentum hodierna die Publicano affert triumphum, & extremam Pharisæo infamiam, & eadē simul opera nos omnes edocet, ipsa deniq; virtus, à quo omnis nostra dependet beatitudo, ad quam SS. nos deducat Trinitas Pater & Filius & Spiritus sanctus.

DOMINICA VNDECIMA POST PENTECOST.

Partitio.

- I. De septem fidei fundamentis.
- II. De fide & charitate adductum surdum & mutum.
- III. De manu Dei ipsum tangente.
- IV. De surdo ac mutò ipso quo (nam designans).
- V. De sanandi à turba abductione.
- VI. De nocumento turba.
- VII. Turba & altiora mysteria sunt celanda.
- VIII. De ingemiscite Iesu.

Adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum, vt imponat illi manum.
Matth. 7.

FIGURA.

SVMMS ille Dei amicus Dauid cū quodam die vicini sui vxorem è solario sese lauante conspexisset, in plurima deinde peccata letifera incidendi hinc occasionem hausit: indignatus itaq; Deus surdum eum & mutū in animo ad dies aliquot reddidit. Testatur ille siquidem de se, *Ego sicut surdus non audebam, & sicut mutus non aperiens os suum.* In eandem omnino calamitatem plurimi hodie delabuntur peccatores, quib. ob infinita, quib. Deum offendere peccata, auditum & linguæ vsu Deus aufert. Ad vitium hodierno hoc in Euangelio expressum legimus, in quo surdus quidam qui simul & mutus, Iesu Christo, ad sanitatem recuperandam

Eccl. 10.

Iud. 9.

2. Reg. 21.

Psal. 57.

facere, & malum fugere, virtutem amplecti, vitium detestari, nihil in alium committere quod nolumus in nos commissum, ex toto animo & mente Deum diligere, & proximū vt nos ipsos. Denique lex est, cui nihil obici queat, de qua hocce Psalmographi habemus testimonium: *Lex Domini immaculata conuertens animas.* Nihil siquidem virtute honestius, nihil iustitiæ rationi & æquitati convenientius. Lex autem & fides, quam tenemus aliud non præcipiunt quam virtutem, vt nos iustos & sanctos efficiat, & iustitiam, vt beatitudinis nos capaces reddat.

Psal. 18.

5. Fidei fundamentum.

Quintum fidei fulcrum est iniusta martyrum constantia & fortitudo insuperabilis. Non mediocriter quippe fides nostra stabilitur tot martyrum testimonio, qui eandem non verbis modo ac scriptis, sed proprii sanguinis effusione vitamque amittunt, mirabili quadam tolerantia, & heroica & infracta constantia, confirmarunt. Cum vero iuxta Hieronymum, martyrium nõ hominem sapiat, sed quid homine matus sit; nunquam profecto generosi illi pugiles & athleta inuicti, tot tormenta perferre potuissent, nisi diuinitus illis auxilium datum esset, velut rei iustissimæ testibus, & fidei verissimæ propugnatoribus. Hoc etiam confirmare potest ingens martyrum vtriusque sexus multitudo, vt S. Hieronymus dicere non vereatur, nullum in totius anni decursu reperiri diem, exceptis Kalendis Ianuariis, quo non quinque enumerare Ecclesia martyrum possit millia. His adde mortem & passionem tot insignium & illustrium virorum, quales fuerunt Apostolus Paulus, Dionysius, Iustinus, Cyprianus & Hidorus.

6. Fidei fundamentum.

Sexta fidei nostræ basis, & eiusdem robur est non ficta perseuerantia: multos illa quippe insultus & persecutiones varias pertulit, tum ab infidelibus & ethnicis Imp. Nerone, Domitiano, Traiano, Antonino, Severo Decio, Valeriano, Diocletiano, Maximino, aliisque plurimis, tum vero vel maxime ab hereticis, Arrio, Nestorio Pelagio, Manete, Ferychete, Apollinare, Berengario, Ioanne Hus, Luthero, Melanchthone, Zuinglio, Oecolompadio, Caluino, & pluribus aliis: nihilominus infracta semper permansit, &

victoria caput extulit, quod profecto euidentis & apertum est argumentum, quo euinci queat, à Deo illam coepisse, ac solius Dei opus esse; quo argumeto Gamaliel vsus est ad legem Christianam excutiendam: *Si ex hominibus erit consilium hoc aut opus, dissoluetur, si vero ex Deo est, non poteritis dissoluere illud.*

Act. 5.

7. Fidei fundamentum.

Septimum & vltimum fidei nostræ firmamentum est miraculorum virtus & efficacia. Miracula siquidem quæ Christus in Nouo Testamento in fidei nostræ cõfirmationem præstitit euidentis & luculentum sunt integritatis ac sinceritatis symboli nostri argumentū. Hinc Iudeis Christus in Euangelio Ioannis dicebat: *Opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me.* & apud Matthæum discipulos Ioannis Baptistæ in fide confirmare volens ait: *Euntes renuntiate Iohanni, quæ audistis & vidistis, cæci vident, claudi ambulat.* Occasionem hinc accepit D. Thom. dicendi, miracula Christi esse ad fidem nostram confirmandam quam maxime sufficientia: primo propter eorum speciem, quod omnem potestatem virtutis creatæ excederent, ac proinde non nisi à potentia quadam pure diuina fieri potuisse, quod etiam confirmauit cæcus ille in Euangelio, cui Dominus oculorum visum restituit dicens: *A sæculo non est auditum, quod quis aperuerit oculos cæci nati.* Nisi esset hic à Deo, non poterat facere quidquam. Secundo propter modum quo facta sunt, nam propria eadem virtute præstabat, non vero superiorem aliquam potentiam in auxilium inuocando, vt fecere olim Moyses, Elias, Hiseus, & alii. Miracula igitur doctrinam illius satis adtruebant, quod admirantes Iudæi dicebant: *Quanam doctrina hæc noua? quia in potestate spiritibus immundis imperat, & obediunt ei?* Et in hodierno Euangelio videntes surdum & mutum & aurium & linguæ vsu donari, præ stupore & admiratione clamant: *Bene omnia fecit & surdos fecit audire, & mutos loqui.* Historiam refert Marcus, quam vt vestro cum fructu exponam, primo loco de surdo & muto loquar, ac deinde quas in eius sanitate danda Saluator adhibuerit ceremonias recensero, ac præcipuas miraculi circumstantias aperiam.

3. p. 43. 44.

Ioan. 9.

Marc. 1.

Principio igitur, antequam in altum proficisceremur,

uehamur, obiter ac velut per transcennam dicam, Dominum, cum in mundum venisset, vt aliquod diuinitatis suæ specimen ederet, ac verum se & perfectum omnis naturæ reparatorem ostenderet, mirabilia interdum & inusitata sanitarum genera, ab humana potentia & communi operandi modo discrepantia, edidisse, vt ita ad oculum patefceret diuina potentia, quam in se ob vnionem hypostaticam habebat. Quod igitur hodie opus Euangelista describit, inter cætera dignum est vt homines admirentur.

Christus igitur, cum in Decapoleos regionem (hoc nomine appellatam, quod decem, teste Hieronymo, complecteretur vrbes) venisset, regionis incolæ obtulerunt ei surdum simul & mutum, vt aduobus his eum liberaret morbis, hoc vero vt faceret vota precesque incolarum eum adurgabant, illius nempe condolebant miseria, & ad summum illum & periculosissimum accedentes medicum, enixissime deprecabantur, vt vel manu eum rangeret, sperantes certissime hoc illum tactu sanitati restitutum iri. *Adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum, vt imponat illi manus.* Credit Theophylactus hunc non fuisse surdum & mutum a natiuitate & matris vtero, nec casu aliquo inulitatum auditum & loquelam amisisse, sed diaboli nequitia in hosce morbos incidisse. Eiusdem opinionis quoque est Euthymius, & credit hunc dæmoniacum fuisse. Sed vtriusque opinio non vsque adeo placet, vt potest tenui innixa fundamento. Si enim hoc verum esset, hoc Euangelista silentio non præterisset, cum ad miraculi splendorem non parum conducatur.

Beda & Eusebius Emisenus eorundem proxime vestigia insistentes, & dæmoniacum hunc accuratius examinantes, ac videtes eum surdum & simul mutum esse, aiunt diabolum hos vt plurimum effectus in anima producere, aures namque inuadit, ne quis verbum Dei percipiat, quod concionatores proponunt: deinde & linguam, ne peccata confiteatur, aut diuinas laudes deprædicet. Quidquid demum sit, ait non esse eandem historiam, quam Matthæi cap. 9. Luc. cap. 11. legere est: illis enim locus mutus, vt dæmo-

niacus describitur, hic vero solummodo dicitur, mutum & surdum ad Christum adductum fuisse.

Adducunt ei surdum & mutum. In quo insignem erga proximum charitatem & benignitatem noto, simul & dilectionis affectum quo de alterius bono solliciti sumus ac salute, quod magnis per vniuersam scripturam encomis celebratum video, cuiusque sanctos omnes ad stuporē vsque studiosos fuisse compertio: & imprimis Mosem, quem licet Basilii laudet, quod quadraginta annorum spatium fœderi sui Iethro gregem pauerit, priusquam in Ægyptū populi regimen suscepturus descenderet; maiori tamen dignus est præconio, quod Hebræorum conseruationis fuerit studiosissimus, quod studiū re ipsa ostendit, cū populo Deus ob admissam idolatriam exterminium comminaretur, dicens: *Aut dimittes illi hanc noxam, aut si non* *Exod. 32.* *facis, dele me libro tuo quem scripsisti*, quasi diceret: Malim ipse perdi, quam vt populus hic perdat. Ecce zelus salutis proximi.

Non minorem profecto laudem meretur Patriarcha Abraham, ob egregium in Pentapoli affectum: audito namque Deum eandem statuisset euertere, commiseratione a pietate motus Deo supplicatus ait: *Nunquid perdes iustum cum impio: absit à te vt facias hanc rem: non est hoc tuum, qui iudicauit omnem terram: nequaquam facies iudicium hoc*, sciebat quidem iustos immunes fore & impune habituros, sed hoc locutionis genere vsus est, vt & impii iustorum respectu sententia condemnatoria fulmini eripiantur. Est nimirum proximi amor eiusque salutis desiderium, quo commotus eos conseruari cupit.

Quam regia Regis Davidis oratio est, qui Zelus Domini in se criminum à subditis admissorum iudis erga sponsorem & vadem præstat, & ad diuinæ iustitiæ ad vindictam in subditos exercere paratè iustus, sanguineos licet ac præduros, excipiendos, humeros præbet; dicit igitur, ad Deū suum delictum exaggerans: *Et ego sum qui peccavi, ego qui inique egi: isti qui cæsi sunt, quid fecerunt? vertatur, absit, n anus tua contra me.* Sciebat pius rex, peccatoribus & peccatis regnum scetere, sed, quo impii conferuentur, & impune habeant, in se Dei iram

iram ei, & populi delicta in caput suum detorquet.

Idem Pauli
Apostoli.

An non observastis vnquam genuinum illum & Christianum Pauli Apostoli in Iudæos affectum, affectum, inquam, astuantem, incensum ac vere immensum, quo inflammatus anathema esse coram Deo malebat, quam vt diuinæ iustitiæ flagellum in fratres descenderet? vix crederem, Auditores, nisi eiusdem è verbis aperte id colligere liceret; *Optima*, inquit, *anathema esse à Christo, pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem*. Priuari ecce mauult gaudiis, ac deliciis quas è dulci Christi conuersatione percipiebat, quam vt inimici, qui in illius necem conspirauerant, à Deo reicerentur, & pro meritis punirentur.

Rom. 9.

Christus postquam paralytico membrorum usum concessisset & Iudæi illum vt sabbathi violatorem ac festorum pfanatorem traducerent, quo hanc à se calumniam depelleret, suamque innocentiam testatam faceret, ait: *Pater meus usque modo operatur, & ego operor*. Id est, eadem in sabbatho in terris ago, quæ pater in cælo, qui nimirum hominibus auxiliatur, quotidie eorum saluti incumbit, necessitates in humeros sumit, iis in periculis & grauibus casibus succurrit. Dicta sunt hæc hæctenus illorum occasione, quos Euangelista ait, surdum & mutum ad Christum adduxisse, eumque orasse, vt eum vel manu tangeret. E quo eorum benignitatem & fidem colligere est.

Ioan. 5.

Vivæ fidei
& ardentis
exemplum.

Adducunt ei surdum & mutum. Egregium fidei vivæ, & per charitatem operantis exemplum, qua credunt firmiter, Christum misello huic posse succurrere: fidei, inquam, Christi potentiam adeo efficacem esse docentis, vt vel solo contactu ægros sanare queat. Insignis namque fidei actus fuit, credere, Dominum, manum tantum admouendo ægris opitulari posse: fuit simul & charitatis ac misericordiæ argumentum, ægri curam suscipere, eumque ad cælestem medicum sanitatis recuperandæ ergo, adducere.

2. Funda-
menta fidei
& charitatis

Cæterum horum fides & charitas duobus innituntur fundamentis, iisque notatu dignis: primo, maguæ existimationi quam

de Christo & ipsi conceperant, & per omnia eorum, qui celebratam loca inaudierant, qua illius bonitatis, clementia, & in miseris propensio dilaudabatur, vt qui eorum ad se confugientiam a neminem indonatum remitteret, neminem voto frustraret, nemo de illius conueniri possit inhumanitate aut ingratitude; deinde, euidentibus miraculis, quæ illum mirabili quadam ratione patrasse noverant, quæque vniuersa Iudæa extolleret ac decantaret; duabus hisce basibus tam solide & infractæ fides eorum innititur, nihil vt esse credant, quod non impetrent, si bi que persuadent, si tanta vbique locorum medicus hic miracula ediderit, & alia posse facere.

Notandum hic est, fidem donum Dei esse & gratiam datam cælicis: ita quippe dicit Apostolus: *Gratia saluati estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est*. Et alio loco: *Vnicuique diuisit Deus mensuram fidei*. Rom. 11. Et Ioannes in Euangelio: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum*: quem locum Patres, Augustinus, Chrylostomus, aliiq; de fide exponunt, & hoc modo: Nemo in Christum credere potest, nisi cui Deus fidem dederit, hinc in Actis legimus, Pauli & Barnabæ Antiochiæ concionantibus: *Credidisse quos quot erant præordinatis à Deo, cui fundamento Scholastici innitentes Theologi dixerunt fidem esse virtutem quandam infusam; & est reuera infusa, non vero merito aliquo impetrata, quod allegoriis biblicis iam confirmabo.*

Stella quæ in Oriente nato Messia apparet, Magos è longinquis regionibus in Bethleem adoraturus, & munera oblaturos deduxit, non fuit aliqua de numero earum, quæ in firmamento fixæ sunt, aut errantium quas planetas dicimus, sed nouum quoddam astrum ab omnipotente extra creationis communis ordinem in aerea regione efformatum, quod Magos in itinere conduceret. Allegorice hoc vt exponam, dico, fidem quæ itella est in vitæ nostræ oriente apparet, & eodem quo Christus in animo nascitur tempore, exortiens, & qua generosos & regios illos animos ad Christum in Ecclesia adorandum muneribusque honorandum

Fides Dei

donum.

Ephes. 1.

Et alio

loco: Vnicuique

diuisit Deus

mensuram fidei.

Rom. 11.

Et Ioannes

in Euangelio:

Nemo potest

venire

ad me, nisi

Pater meus

traxerit eum:

quem lo-

cum Patres,

Augustinus,

Chrylostomus,

aliiq; de fide

exponunt,

& hoc modo:

Nemo in

Christum

credere potest,

nisi cui Deus

fidem dederit,

hinc in Actis

legimus, Pauli

& Barnabæ

Antiochiæ

concionantibus:

Credidisse

quos quot

erant præ-

ordinatis à

Deo, cui

fundamento

Scholastici

innitentes

Theologi

dixerunt

fidem esse

virtutem

quandam

infusam;

& est reuera

infusa, non

vero merito

aliquo

impetrata,

quod allegoriis

biblicis

iam

confirmabo.

Stella quæ

in Oriente

nato Messia

apparet,

Magos è

longinquis

regionibus

in Beth-

leem

dum adducit, non esse virtutem quandam communem, nec de earum numero quas dicimus morales aut humanas, sed faculam quandam novam gratiam cœlitus datam, virtutem penitus diuinam, & donum præter merita nobis à Patre misericordiarum concessum, quod in caligine & tenebris vitæ huius deducat & conducat. Huius fortasse figura fuit nubes illa ignea, quæ Hebræis Ægypto egressis per desertum itineris se ducentem præbebat.

Exod. 13.

Gen. 24.

Haac Patriarcha Rebeccam in vxorē ducturus in aures & armillas, velut sponsalitiā largitatem & conceptā fidei arras, ei dedit, Postquam autē biberunt camelis, protulit sibi in aures aureas appendentes siclos duos & armillas totidem pondo siclorum decem. Qui mysterium hoc accuratius excutere voluerit, inueniet hic designatum, Deum cuius verā Isaac imago erat, magno erga animas nostras, quas Rebecca denotat, amore incensum, cum per baptismum eisdem sibi despondet, & in cōiuges adoptat, armillas & in aures aureas, id est, fidem per bona opera operantem, aliasq; virtutes plurimas, in spiritualis matrimonii arras illis tradere. Testis huiusce coniugii adest Oseas & ait, Sponsabo te mihi in fide, & Rom. 10. Apostolus, Fides ex auditu. Ecce matrimonium in aurem.

Ose. 2.

Rom. 10.

1. Reg. 5.

Columnæ marmoreæ & lignæ trabes & tigna, quæ Salomōn templo suo inseruit, in regno Israël non excreuerāt, sed aliunde eadem addehebantur, Libanus quippe mons arbores subministravit, & lapidicinæ Hiram regis marmora & lapides. Itaq; Hiram dicit Salomōn: ligna cedrina, & ligna abiegnā iuxta omnem voluntatem eius. Templum porro extruit anima nostra, cuius altare, cor est, laudum diuinarum præconia, sacrificia, columnæ & bases, quibus innititur, fides, spes, charitas, quibus tota ædificii moles innititur, quamuis in naturæ agro & humanorum meritum territorio eadem non excrecant, sed cœlitus dantur. Dei donum sunt & gratia extrinsecus aduectæ: ac præsertim fides, quæ ideo virtus insula dicitur, & qualitas quædam supernaturalis.

Insigne documentum

Notate hic zelum animorum, ac sedulam in proximis rebus administrandis & procu-

randis sollicitudinem, ac præsertim cum in necessitate est, cuiusq; res in exitum vergunt. Insignis profecto schola in qua docemur, bene consulendo, & sapienter admonendo, omnes qui a vero vitæ tramite deuiant, & a via iustitiæ deflectunt ad Christum adducere, aut saltem diligentissime precibus & orationibus eidem cōmendare. Offerendi Christo sunt surdi, id est, peccatores qui auribus carent, quo de rebus ad salutem pertinentibus admonentes audiant nec diuinæ iustitiæ fulmina in aures admittant. Offerendi quoque sunt muti, qui ore carent ad diuinas laudes decantandas, & lingua, ad Deum inuocandum, loquela, ad delicta confitenda, & orandum vt eadem diuinæ clementiæ suæ manu tangat: ipsa caritas & exemplum horum eodem nos inuitat, quibus satis non est surdum & mutum ad Christum adducere, sed eum etiam precantur, vt manu tangere dignetur. Et deprecantur eum, vt imponat illi manum.

q; ab . . . oc
Euangelio
colligitur.

Proponite vobis hic, obsecro, duas summo illi Deo manus esse, quibus homines tangere consuevit, eas inquam manus, de quibus Psalmista, Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine. Prima igitur ipsa iustitia est, quæ manus adeo grauis & rigida est, vt patientiæ speculum Iob eandem in tergo suo expertus exclamet & opem in clamet, Misere mei, miserere mihi, saltem vos amici mei, quia manus Domini etigit me. Alio item loco ardētē supplicat, ne manus hæc ipsum feriat, imo ne accedat quidem, Manum tuam, inquit, longe fac à me, & formido tua non me terreat. De hac ipsa locutus quoq; videtur Psalter, dum ait, Veniat ut manus tua omnibus inimicis tuis. Id est, vindicem iustitiæ tuæ manum Domine sentiant inimici, Turcæ, Ethnici, Heretici, non vero nos, qui fidi tibi sumus & charissimi. Alia vero manus, est misericordiæ, de qua mystice locutus credo Psalmographus, dicentem, Emitte manum tuam de illo, & eripe me de aquis multis. Hanc porro manum rogemus Deum vt imponat tot peccatoribus quibus nec lingua nec aures sunt.

III.
Deus duas
ingētes ha-
bet manus.
Psal. 100.
Iob. 19.
Iob. 13.
Psal. 120.

Vt imponat ut manus. Deprecabantur hi Dominum, vt surdum hunc rangeret, tum quod scirent illum manuum impositione pluri-

plurimos ægros sanasse, de quibus Marc. 1. 5. 8. Matth. 8. 9. 19. & Luc. 13. tum vero quod Prophetæ ac ceteri Sancti Vet. Testamenti manus ægris imponerent, atque ita perfanarent quod nec ethnici & gentiles ignorauerent. Video enim in Regum libris Naamanum irasci, aut quasi de recuperanda sanitate dubitare, quod Propheta manus illi non imposuisset. *Irasu Naaman recedebat dicens, putabam quod egredieretur ad me, & stans in me caret nomen Domini Dei sui, & tangeret manu sua locum lepræ & curares.* Adeo ut tum se sanitati restitutum iri crederet, cum manum sibi videret imponi, ut & hi Euangelici deprecabantur eum, ut imponat illis manum.

O mysteria, & res admirabiles! resne adeo grauis & tanti ponderis, ut tota Dei requiratur manus: ut mundum conderet, digitis tantum opus fuit, *Quoniam videbo celo: tuos, opera digitorum tuorum.* Tres quoque potentia illius digiti totam terræ machinâ sustentant & librant. *Quis appendit tribus digitis molem terræ? quin & ipsa digitorum visio regibus potentissimis pallorem & metum incutit, in eadem hora apparuerunt digiti, &c. tunc facies regis commutata est, & cogitationes eius conturbabant eum.* Denique in digitorum illius potentia demonia fugantur, *Porro si in digito Dei eicio demonia & ut surdum & mutum sanet, tota deposcitur manus.* Credebat centurio vocem & verbum vnicum ad paralytico seruo salutem reddendam sufficere: *Dis tantum verbo, & sanabitur puer meus:* & hi ut surdo auditus restitueretur, integram manum deposcunt; ostendere scilicet conantur, animæ surditatem perdifficilem esse, eiusque salutem ægre admodum recuperari.

IV. Ex reuera non mediocre afferre animæ periculum solet auribus & lingua destitutum esse, tum ad vocem Dei exaudiendam, tum vero ad mirabilia illius deprecanda. Vnde euidentis reprobationis argumentum colligi potest. In huius rei confirmationem olim cautum fuit, ut quicumque victimam Deo votiisset, ea aurita esset & caudata, *Bonem & ouem, auro & cauda amputatis voluntarie offerre potes, votum autem ex his solui non potest.* Hoc autem mysterio denotatur, vota, orationes, laudes & sacrificia illorum Deo dis-

plicere, qui ad bonum surdi sunt, & auribus ad diuinam vocem & voluntatē percipiendam, carent.

Quantum Deus bone malum, nec audire nec loqui posse! tristis & funesta captiuitas, qua auditus & lingua compedita sunt! ceterum diaboli hoc feritati ac tyrannidi ascribendum est, qui animas iis priuat sensibus & medijs, per quæ in afflictionibus & morbis iuari & curari possint, qualia sunt vocem Dei audire, ac preces ad eum fundere. Inter ceteras clades Iob, quibus eum Satan ad desperationem cogere volebat, illa imprimis eminebat, quod Deo offerre victimas, eumque sacrificio placabile sibi reddere non posset fulmine omnes illius oues extinguendo, non vero camelos, boues, & asinas, credebat siquidem hac sese ratione ingentem illi cladem afferre & nocere quam maxime, quod viam omnem, qua tum votis, tum sacrificijs Deum sibi redderet propitiū, interclusit.

Huc spectat, quod Iudæ proditori olim imprecatus est Dauid, cum orationem quæ solitum afflictorū & miserorum in aduersis refugium & asylum est; in peccatum & condemnationem cedere postulat, *Oratio eius fiat in peccatum.* Id est, non modo scelestus hic & perfidus facarius nihil peccatorum obtineat, sed oratio occasio sit, quo plura in caput illius redundent mala. Idem quoque habet in prouerbijs Salomon, & aperte proficitur, victimas & preces scelestorum Deo displicere quam maxime, *Victima impiorum abominabilis.* Plura in hanc rem habet Psalmista, credit n. animam à Deo derelictam, nullum ab eodem sperare auxiliū, nec ad illum, nec ad quemquam mortalium confugere opis impetrandæ gratia posse, & qui prius amici eius erant, iuratissimos fieri inimicos, & a peritum inter vtrumque bellum consurgere: *Non est salus ipsi in Deo eius, i. e. Detestatur & reiecit à se illos Deus, quorum esse solebat spes & refugium, ut ne vocem quidem illis concedat ad orandum, nec victimas, ad nomen placandum, nec aures ad audiendum.* Quam ergo cheu! est miserum, hisce medijs destitutum esse! at potius quam deplorandum; nec audire, nec loqui posse!

Hebræi

Diaboli
crudelitas.

Mur
qgra

Psal. 108.

Pro. 15.

Psal. 35.

Exod. 32. Hebraei Aaroni cum dicerent, *Surge, fac nobis Deos, qui nos precedant*: hac illis ratione respondit, *Tollite in aures aureas de Sisorum filiorumq; & filiarum vestrarum auribus, & adferite ad me*. res profecto quam satis admirari nequeo: non enim postulat torques, monilia, brachialia, & alia, quib; fortasse plus auri inerat. Diuina id crediderim permissione factum, vt hinc colligatur, homines sapius quod verbum Domini audire detrectent, eiusque voluntari oblucentur, fidem amittere, in idololatriam delabi, & infinitorum se criminum reos constituere. Noxia igitur anima pestis est surditas, at mutum esse, non inferior. Hic vero miser vtroque laborabat malo. *Adducunt ei surdum & mutum.*

Mutū esse
egregie fit.
Crediderim hunc non penitus mutum fuisse, sed, quia lingua illi compedita, difficulter admodum loqui potuisse. Hoc vt sentia, textus Græcus inuitat, qui loco *mutum* legit *μωλωλον*, id est, qui vix loqueretur, & linguam haberet impeditam: statim enim subnectitur, *& loquebatur recte*. De rei veritate quidquid sit non laboro, attamen deplorandum est & miserum loquelam perdidisse, quod in summo vitæ ac salutis discrimine hominem constituat: sine lingua enim nemo confiteri poterit peccata, sine confessione vero nemo peccatorum speret veniam, nemo salutem aut gratiam sibi datum iri persuadeat, audite quid in hanc rem suggerat

Prov. 28. *Sapiens, Qui abscondit scelera sua, non dirigitur qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur.* David rex cum vidisset quantum vocis & loquelæ defectus ei detrimentum attulissent, ait, *Quoniam tacui, inuetrauerunt ossa mea, dum clamarem tota die.*

Psal. 81. Id est, *Quoniam linguæ fui ad mentendum, ad calumniam dum, ad proximam famam deuigrandam, mutus vero in Deo orando, & peccatis eidem confessione apertendis, ossa mea velut præ senectute inoleuerunt & decessa sunt.* Ceterum per ossa virtutes intelligit, quemadmodum & caro in sacris litteris pro peccato accipitur: atque hoc modo intelligenda sunt verba hæc Psalmi tricesimi quarti: *Omnia ossa mea dicant tibi, Domine quia similis tibi.* Non loquuntur ossa, sed virtutes ipsæ, quæ Deum deprecant, quæ

Tom. 2. Pars 2. Esia.

illius laudes decantant: tunc vero illa putrescunt & mucescunt, cum quis ne verbum quidem profert, & loquelam amisit, & similis est Euangelico huic qui simul mutus & surdus.

Beda hunc locum allegoricè exponens, per surdum & mutum, quem Christus manus impositione sanauit, genus designari putat humanum, quod Messia manum impo- nente, in pristina valetudinis statum est restitutum. Equidem vt litteræ quam maxime in hæream, illum hic denotatum credo, qui animâ surdam habet & mutâ: surdus quippe ille est, quod cordis auribus diuinam audire vocem, & diuinas inspirationes percipere nequeat: mutus vero quod os ad orandum non habeat. Simul quoque meminisse vos velim, verba illa *Surdus & Mutus* ambigunt in sacra Scriptura esse significationis, & tum in bonam, tum in deteriore partem accipi posse: in bonam quidem, plurimis in locis, *Ego autem tanquam surdus non audiebam & tamquam mutus non aperens os suum.* Et alibi, *Et factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones: & Dixi, custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea: posui ori meo custodiam, cum consistit reus peccator aduersum me: obmutui & humiliatus sum.* Surdus quippe erat, cum inimicorum se audire simulabat calumnias, cum semel iniurias & conuitia æquo animo sustinebat, quando detractionibus de proximo aures occludebat. O surditatem auro redimendam.

In sequirem vero partem, infinitis etiam locis, *Surdi audite, & ceci intuemini,* ait Isaias, *1. ai. 42.* & Michæas, *Aures eorum urde erunt.* Et in Euangelio S. Lucæ, *Leprosi mundantur, surdi audiunt,* quin & in Marco, *Surde & mute spiritus, ego precipio tibi, Exi ab eo.* O surditatem deplorandam! Hic hodie Dei filius mederi contendit, manum admouet, & plurimos admiscet titus, quos in secundo iam cõcionis membro latius exponam.

Plurimas hic saluator & totius orbis spiritator adhibet ceremonias: primo siquidem turba eum segregat, vt ostendat, neminem ad illum venire, virtutem amplecti & angustâ sanctæ conuersationis iter posse ingredi, qui non mundo egrediatur, & improborum

Surdus & mutus cum in malâ tū in bonâ accipitur partem in sacra Scriptura.

Psal. 37.

1. ai. 42.

Mich. 7.

Luc. 7.

Ceremonie quas Christus in curatione surdi huius adhibet.

fugiat consortia, vt ita ab omni cura & negotiis liber, cum illo in Spiritus tranquillitate & plena animi pace conuerfetur & agat.

Ierem. 51. Hinc clamat Ieremias, *Fugite de medio Babilonis & saluet vnusquisq; animam suam.* Deinde digitos auribus inserit, & linguam saliuam linit, vt honorem reliquis exhibendum aduersus calumnias & blasphemias haereticorum blaterationes, adstruat: vtitur quippe saliuam hic & tactu, quod sacra Iesu Christi humanitas, & quidquid ab illa deriuatur, diuinitatis illius organum sit, virtutem in se continens curatiuam. Tertio oculos in caelum subleuat, vt ita demonstraret, vndenam anime & corporis sit salus petenda, a Deo scilicet qui in caelis residet: quod fecisse etiam se testatur Psalmographus: *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in caelis:* & in alio Psalmo, *Leuaui oculo meos in montes. vnde veniet auxilium mihi.* Denique ingemiscit & suspirat, vt ostendat alterius esse malis condolendum, & praesertim peccatoribus. Ita deplorat Paulus infelicem inimicorum crucis Christi sortem. Primo igitur:

Psal. 112. *Apprehendit eum de turba.* Quod profecto mysterio non vacat: designari liquidè voluit hic Dominus, nemine vnquam, nisi violentè a mundo Deus abstraheret, eodem egressurum. Exemplo erit Loth, qui imminente Sodomæ excidio, cum ab Angelis, vt cum vxore & filiabus confestim vrbe se proriperet, esset praemonitus, ne forte vna cum aliis ruina inuolueretur, sanctis neglectis praemonitionibus, vix egredi voluit, ita vt Angeli manu illius apprehensa inuitum quodammodo exire compulerint, & vltro eduxerint: *Dissemblante illo, apprehenderunt manum eius, eduxeruntq; eum.* Ideo quoq; dicebat in Evangelio Dominus, *Non potest venire ad me nisi pater meus traxerit eum:* quod verbum traxerit: violentiam quandam designat. Vult etiam in Canticis sponsa trahi post spolum, vt currat in odorem vnguentorū illius, & ipse Dei Filius in Evangelio ait, *Ego si semel exaltatus fuero, omnia traham ad me ipsum.* Postula igitur cum Propheta peccator, & dic, *Emite manum tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis multis.*

Psal. 120.

Psal. 3.

V. Deus nos cogit mundo exire.

Gen. 19.

Ioan. 6.

Cant. 1.

Ioan. 12.

Psal. 143.

At quamquam esse rationem putabimus,

quod Dominus surdum hunc curaturus, Cur Dominus surdum est turba sequestrari? An non conuenientius, & ad maiorem illius gloriam erat, omnium in oculis hoc miraculum parari & eduxerit. multos illius testes existere? non modica hic difficultas est. Sanctus Hieronymus & Beda Ven. hanc separationis huius esse causam innuunt, quod qui a Iesu Christo sanari volunt, ab hominum se multitudine debeant subducere. Bene quidem, verum & allegoria hic latitat. Credit siquidem Chrysostomus, Theophylact. Euthymius, Dominum ostendere hic voluisse, vanam fugientiam esse gloriam, & auram popularis flabrum declinandū. Sibi persuadent alii, ideo factum, quod plurimos adstantium miraculo concipiendo crederet indignos. Alii vt Maldonatus ait, vt surdum hunc curaturus, procul a tumultu segregatus cum esset preces commodius ac quietius effunderet, vt enim e consequentibus videre est, orauit priusquam miraculum ederet.

Hic quoque, ad harum ceremoniarū elucidationem, & miraculi huius splendorem, per aequalitatem notandū est, non semper aequaliter, Dominum diuinitatem ac potentiam suam declarasse: iudicabat quippe, non semper vtrumque expedire aut opus esse: quis non ipsum lateret, & causa foret incognita: suscitauit interdum mortuos & fugauit daemones vnicuique verbo, atque ita se reuera Deum esse demonstrauit: alias tactu, quin & spūto, & luto aliisque caeremoniis adhibitis, potentiam suam modo agendi qui causis naturaliter inest, & consuetudini & sensibus hominum adaptans. Atque ideo surdum hunc e turba segregat.

Adhuc surdum hunc ab aliis sequestrans, Solitudinis mundi fugam & vitam solitariam suadet. laus. Hac quippe ratione, per solitudinē, inquam plurimas peccandi occasiones euitamus, ipsaq; virtutum penuria est, & vitiorum noverca. Vnde in laudem eius bene Calliodorus ait, *Nimia turba vitiorum, sine certamine vincitur, quando solitudo gratia suffragatur.* Et merito. Qui enim solitarius agit, peccata omnia emori cogit. Nihil enim quod concupiscant tunc oculi vident, nihil inordinatum & indecens audiunt aures, nullum, cui lo-

Non semper aequaliter, Dominum diuinitatem ac potentiam suam declarasse: iudicabat quippe, non semper vtrumque expedire aut opus esse: quis non ipsum lateret, & causa foret incognita: suscitauit interdum mortuos & fugauit daemones vnicuique verbo, atque ita se reuera Deum esse demonstrauit: alias tactu, quin & spūto, & luto aliisque caeremoniis adhibitis, potentiam suam modo agendi qui causis naturaliter inest, & consuetudini & sensibus hominum adaptans. Atque ideo surdum hunc e turba segregat.

V. Mala factia nunt.

3. Be.

loquatur, habet lingua. Viuat igitur religiosa solitudo.

Nocent siquidem hominum contubernia, & praesertim impiorum & mulierum. Loth quippe nec inter filias tutus fuit, nec apud sororem Ammon, Absalom inter patris concubinas continere se non potuit, nec Salomon inter uxores plurimas a periculo immunis: cui periculo ut obuiam eatur, suadet Ecclesiasticus non esse in medio mulierum commorandum: nam ut de vestimentis procedit tinea, ita & a muliere iniquitates viri. Sapiens quoque eodem collineans ait in Proverbiis: *Nunquid potest quis abscondere in sinu suo ignem, & vestimenta illius non ardeant: aut ambulat super prunas, & non comburentur plantae eius.* Porro ignem sinu gestare nec aduri, prunis inambulare, nullum ut laesionis in iis appareat vestigium: est oculos in mulieres conuertere, nec cupidinis ardorem in animo sentire: est mulierum interesse colloquio & earum contubernia frequentare, nec tamen minimam ardoris scintillam intrinsecus perferre: quae profecto sine miraculo fieri nequeunt. Ut enim ignis obuia quaeque deuorat, & quidquid illi accedit, absorbit: ita foeminae quoslibet accedentes inquinant & deprauant. Hinc procul, hinc igitur noxiae illae pestes & contagiosa contubernia.

VI. Nocent quippe plurimum rebus spiritualibus, & exercitiis animi non mediocre damna noxia inferunt. Templum Salomonis cum exstrueretur, politis lapidibus constructum est nullusque mallei ictus, nullus securis aut ferramenti strepitus Ierolymis audiebatur, *Domus autem cum adificaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis adificata est, & malleus & securis; & omne ferramentum non sunt audita cum adificaretur.* At mox ut perfecta fuit, & consecrationis dies aduenit, *Nebula impleuit domum Domini, & non poterant sacerdotes stare & ministrare propter nebulam.* Quo designatum est, in iis quae ad opera corporalia spectant & materialibus, vix vllum dari impedimentum aut contractionem posse: at mox ubi Deo nos dedicare incipimus, obscuras interius nebulas suboriri, quae propositum disturbent, & quo minus in caepa

progrediamur via, impedimento sunt, quales haud dubie sunt prauorum consortia, & mundi frequentatio: quamobrem si nobis consultum volumus, ab eodem segregemur, Deumque obsecremus, ut a nauando nos abstrahat.

De turba seorsum. Sunt enim conuersationes & contubernia hominum noxia & damnosa. Plurarchus in moralibus rationem indagar, cur luna, praesens illa noctis & secunda caeli fax, maculas in vultu circa frontem praeferat, quae lumini illius ac splendori non nihil videntur officere, cuiusque pulchritudinem eunt imminutum, cum in nullo planeta videantur: ac tandem maculas illas a terra humiditate originem sumere asserit, quod ipsa ceteris sideribus terra sit vicinior. Vnde manifeste colligere, & euidenter hinc argumentum educere possumus, nimis crebram & assiduam familiaritatem, contemptum parere & malas societates nequos ac maculas afficere, & meritorum splendorem extinguere. Nihil autem melius ac salutaris, quam solum agere, & a tumultu hominum procul secedere.

Scriptum est in libro Iob: *Interroga volatilia caeli, & indicabunt tibi.* Hic erubescant filii Adam, ecce ut prauus affectus ingenium eorum offuscant, & tenebras stuporis menti offuderint, ut ab auibus caeli necesse habeant edoceri. Ab illis igitur discite, homo, ac praesertim ab apibus, & quid discite? solent haec saeuiente hyeme & ventorum pellis, & caelo pluuio, texitudinis suae & mollitiei conicia, in fauis & aluearibus delitescere: quae vero certa aluearia ac receptacula non habent, caernas & loca subterranea subire: metucentes scilicet, ne si foras prodeant, vento aliorum abripiantur, vel in imbris frequentioribus suffocentur. Ne sis igitur, homo, bestialis huiusce ineptior, noli ab apibus te superari, fragilitatem agnosce, fuge tempestates & procellas, quae aduersus vitam spiritualem infurgunt: angulum tibi quare, in quo ab hominum societate sequestratus tranquille & quiete vitam possis traducere, & veram securamque quietem viuere. Hinc de cordato ac prudente viro scriptum est: *Et erit vir sicut qui absconditur a vento, & celat se a tempestate.*

D d 2 pestate.

pestato. Qui igitur apicari gestit, & à noxiis ventis immunis viuere, qui tempestates denique vult euitare, mundo egrediatur.

De turba se vsursum. Mundus etenim ager ille Euangelicus est, in quo inter paucas boni seminis spicas, tot noxia pullulant zizania: est quoq; clima illud Sodomiticum & Gomorrihæum, in quo inter prauorum myriades vix vnum reperire erat iustum; est regnũ

Gen. 8. Babylonis, in quo omnes omnino mortales ad sonitum fistulæ & sambucæ peccati idolũ adorant: denique locus est, in quo infiniti inferaces surculi, mille inquam tentationes, mille peccandi occasiones iucrescunt: quas

Dan. 8. vt euites, mundum vita. Si quis iuratum habeat inimicum non illum modo metuit ac formidat, sed & omnes illius socios, fautores, assecras, & quotquot eius partibus adherent: ita quoq; nõ peccatum modo fugiendum est, sed & omnes peccati occasiones quæ illius partes sequuntur, & in nomen eius sacramentum præstiterunt. Hinc bene Ecclesiasticus ait: *Qui timet Deum, nihil negligit, sed omnia timet, & nihil tutum credit, atq; à mundo se penitus segregat.*

Simile. Præcepit olim Abraham Deo, vt à terra sua recederet, parentibus valediceret, domum paternam desereret, & aliud clima & terram incognitã ingrederetur. Si vero emigrationis huius causam Patriarcha postulasset, respondisset haud dubie Deus: Eo quod terra tua, id est, Chaldaea, in qua modo habitas, scateat idololatriæ: plurimi sunt ibi impii & scelesti, virtus exulat, peccatum vero dominatur, adeo vt inter illos viuere periculosum sit, noxium, & difficile, nulla igitur hic salus speranda. Idem omnino de mundo dictum esto: est scilicet terra Chaldaea, vbi nec ipsi Abraham securi sunt. Egrediatur namque oportet, qui in securitate & quiete viuere desiderat.

Gen. 12. *De turba se vsursum.* Fieri non potest, vt quis egrediatur per regiones obambulans, & pedes nõ la dat: ita quoq; difficile est, in publicum prodire, & cum mundo agere & conuersari, sine vilo affectuum, qui sunt pedes animæ, inquinamento. Hoc spectabat in Canticis Sapientis, illa sponsa, quando dilecto ad ostium pullanti: *Expoliam te tunica mea, quo*

Cant. 5. modo induar illa? laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? Hæc allegorice in tuam vilitatẽ conuere anima, ac dicitur, cum amante illa sponsa, quando ille mundi amor ostium cordis pulsar. Expoliam te munde ambitione & superbia: quomodo ergo me eandẽ denovo vis induere? vortũ feci paupertatis: quomodo ad diuitias aspirem, & opibus inhiem? laui, purgavi & mūdauit desideria & affectus meos: quomodo, me eosdem vanitatibus & ineptiis tuis vis maculare? tam suaviter ac quiete in regio solitudinis lectulo requiesco quomodo igitur resurgam, quomodo iucundissimam monasterii quietem deserã, mundum ingressurus, negotiis me secularibus inuoluens? Hinc discere cosmophile, mundo non nimis cõsiderare, illius societate, infidam credere, sed eandem vt suspectam, meruere. Loth sanctus erat & iustus, quamdiu cum Abrahamo agebat, sed cum Sodomitis cum ageret, impiis illis & scelestis natura corruptoribus, omnis illius familia euersa perditaque fuit, illius vxor immorigera in saltu statuum conuersa est, & filia incestum admiserat. Illa sunt scilicet pericula societatis prauæ, & casus in mundo obuii. Beatus igitur qui eodem egressus est, & procul à negotiis secularibus in solitudine viuit.

De turba se vsursum. Noua hic iterum mysteria: hæc fortasse carimonia vsus est Saluator, vt demonstraret opera Dei non esse mundo patefacienda, mysteria non publicanda, non dignitatem & splendorem rerum sacrarum profanandũ. In huius rei signum, eum Propheta Elisæus Sunamitidis filium ad vitam reuocare vellet, cubiculum ingressus, in quo exanimis collocatus erat, ianuam oclulit, ne quis rei conscius foret: *Ingressusq; clausit ostium super se & super puerum, & orauit ad Dominum.* Ipse quoq; Redemptor Christus, Archisynagogi filia resuscitatus, omnes aula prius egredi iussit quam rem aggredere: *Et cum ecclesia esset turbata,* ait Matthæus, *intravit & tenuit manum eius, & dixit: Puella surge.* Omnes autem hæc ceremonie adhibita sunt, vt hinc euident fiat, mysteria celanda, & hominum cognitione abscondenda esse. Quod nec ipsos Ethnicos latuit & nationes barbaras; nam refert Augustum Cæsarem

Allegoria infligens.

Gen. 19.

VII. Mysteria non debent profanari.

4. Reg. 4.

Matth. 9.

Plac. vit.

rem Dio Nicaus cum videret libros Sibyllinos, in quibus omnis sacrificiorum & diuini cultus ratio tradita, semilaceros & prae vetustate detritos, Pontificibus maximis praecipit, vt eisdem sua manu denuo describeret, ne quis profanus eisdem describendo legeret: Nolebat scilicet sancta & arcana in vulgus spargi, & omnibus patefcere.

Lib. 1. c. 1. Tanta Tarquini Superbi, referente Valerio, erga sacra & arcanorum mysteria pietas fuit ac reuerentia, vt Tullium Duum virum, cui commissum erat volumen, in quo ceremonia & ritus sacrorum continebantur, quod ipsum Petronio Sabino, quia iam prae vetustate litterae propemodum fugerent, transcribendum dedisset, velut grauilissimi criminis reum culeo insutum viuum in Tiberim deiici mandauit; quod supplicium solis parricidis deinde fuit irrogatum. Ita scilicet mysteriorum studiosus erat rex, vt morte dignos iudicaret illos, qui eadem profanabant, & vt ritus quosdam communes eadem habebant.

Lib. 1. Strom. Refert in Stromatis Clemens Alexandrinus, Aegyptios templorum ianuis sphinges superimponere consueuisse, denotare volentes, Dei & mysteriorum cognitionem arigmaticam esse, & perobscuram omniaque silentii nuolueris esse inuoluenda. An non eandem Dei nostri mentem fuisse putabitis cum ante sancta sanctorum velum expandi iussit, & tabernaculum ipsum obtegi cortinis? Quid denotat velum illud expandi, & cortina illa templi, qua visus arcanorum prohibebatur? aliud nil, quam sacrosancta mysteria vulgo non esse patefacienda, ita vt ne videat quidem, nedum eadem intelligat.

Exod. 26. *Leuit. 16.* *Num. 4.* Magnū Ecclesiae lumen Augustinus huic opinioni accedens scribit in libris de ciuitate Dei, olim nefas fuisse sacris & mysteriis Eleusiniis, quae Cecropi & Proserpinae fiebant, nullos profanos nec initiatos interesse: sed sacrificulos priusquam sacra peragerent, inelamare solitos, *Procul hinc, procul esto profani* Atque ideo Alcibiades, magnus ille Atheniensium ductor, quod sacris Cereris vt non initiatus interfuisset, acutus est ac non nisi post plurimos labores ac difficultates ab-

solutus. Addit insuper Rhodiginus, ideo quoque lege Athenis cautum fuisse, ne quis externus & profanus Eleusinia celebraret. Omnia porro huc referri queunt, non esse scilicet mysteria propalanda, idque Christi exemplo, qui surdum hunc & mutum curaturus, tantumque miraculum editurus, de turba illum apprehendit, nec homines illius miraculi confcios esse vult.

At vero ceremonia haec Christo non sufficebat, sed addere visum ei est & alias, nec minus admirabiles: nam postquam eum de turba sequestrasset, *Misit digitos suos in auricularias eius.* Per digitos illos sacros in S. litteris intelligi solent Spiritus S. charismata, qui p. inde etiam Dei digitus appellatur. Hinc Ecclesia canit: *Dextera Dei tu digitus;* & sane ea ipsa verba Luc. *Si in digito Dei eicio daemonia;* alius Euangelista sic scripsit, *Si in Spiritu eicio daemonia.* Caterum Spir. S. est ille Dei digitus, qui surdos & mutos curat, q. Spiritui S. peccatoris iustificatio, qua nullum opus haberi potest maius, vt & ipsam mundi creationem, teste D. August. & D. Thoma, longe antecellat, adscribatur: in hanc n. sola Dei sufficebat voluntas, illuc vero & ipsam peccatoris voluntatem necesse est concutere.

Igitur per sacros illos digitos, dona Spiritus sancti denotari certum est: atque ita interpretatur Magnus Gregorius, dicens: *Quid per digitos Redemptoris, nisi dona Spiritus sancti designantur.*

Quia etiam per pretiosos illos digitos virtus miraculorum operatrix poterit denotari: quod vt melius intelligatur, sciendum est, Iesum Christum saepe in Scriptura manus nomine nuncupari, quod per ipsum velut per manum quadam cuncta Pater omnipotens operetur & producat: ita Origenes in Numeros, & Hieronymus in Ezechielem. Hoc dixisse sensu credendus est verba illa Psalmographus: *Emitte manum tuam de alto, & libera me de aquis vltis.* Cyrillus autem ait, manum illam Moylis, qua in sinu delitescens munda erat, & foras prolata lepram Christus praeferebat, veram fuisse Iesu Christi imaginem. In hac porro manu Patres quinque citur in S. notant digitos: primus vel si lubet vltimus, Scriptura id est, minimus, illius humilitatem & obedientiam

caritatem denotat: secundus, qui medicus est, clementiam & misericordiam, qua peccatores sanabat: hunc quippe medici adhibent in pulsu venæ dignoscendo, nam vix habet quæ ad cor usque pertingit: tertius, qui medius est & longissimus, miraculorum operationem: quartus autem, qui & Index, prudentiam: per hanc enim viam salutis demonstrat, & verum ad beatitudinem iter: quintus denique, id est, pollex: qui omnium fortissimus, mortem & passionem eius significat: hos autem quinque digitos hodie auriculis surdi inseruit, vt hac ei ratione auditum restitueret.

Tangit Dominus manu sua surdum uam affricuit, vt ostenderet, ait Euthymius, hunc, vt omnes corporis sui partes propter vnionem corporis sui diuinitatis, salutare esse, & infinitæ virtutis virtutem ostenderet. *Misit digitos suos in auriculas eius.* Digitos scilicet auribus indidit: & linguæ eius salua sua surdum uam affricuit, vt ostenderet, ait Euthymius, hunc, vt omnes corporis sui partes propter vnionem corporis sui diuinitatis, salutare esse, & infinitæ virtutis virtutem ostenderet. Idem quoque dicit Theophylact. & Maldonat. & alii. Equidem addo, non suffecisse Domino, hunc à turba segregare, digitos auribus inserere, linguam salua perlinere, nisi & oculos in cælum sustolleret, atque ita imo de pectore ingemisceret.

IIIX. *Suspiciens in cælum ingemuit.* Gemitus hic immensi doloris est argumentum, quem solus ille poterit cognoscere & penitus perspicere, qui Christi amorem & charitatem perspectam habuerit. Constat quippe dolorem ex amore manare, & quo rei amissæ amor maior est, eo dolor vehementior & maior; quæ vehemens autem & immensus fuit Christi erga animas amor? verbis hic quidem exprimi nequit, at eius incarnatio, natiuitas, vita, mors, passio, aliaque quæ subiit tormentorum genera, locupletissimi testes sunt. Cum igitur amor doloris causa sit, & Christi erga animas amor fuerit immensus & infinitus: quam grauem & acerbum illi fuisse dolorem ex animarum ruina prouenientem credendum est?

Solus Deus peccati grauitatē & malitiā potest agnoscere. Adhæc profundus ille gemitus, quem imo pectore Iesus emittebat, a peccato originem trahebat: cumque peccatum malitiæ cuiusdam infinite sit suspicia illa, animam eius extremo intrinsecus dolore confici testabantur: at

dolore, quem solus ipse nouerat, vt q. & solus peccati malitiam potis est comprehendere: neque enim homines, aut Angeli, neue ipsa gloria Deipara ipsam peccati nequitiam & grauitatem penitus comprehendere queunt: cum enim homo per peccatum mortale Deum, bonum, inquam, incomprehensibile amittat, hinc est, quod nemo mortalium rei illius quam summum amittitur bonum, malitiam possit comprehendere. Necesse siquidem est malum illud incomprehensibile esse, quod bono prius incomprehensibile. Solus igitur Deus est, qui se ipsum plene capit, ac proinde vitii etiam & peccati turpitudinem ac peruersitatem: quam obrem nemini mirum videatur, si medicus gemat & suspiret qui solus morbi grauitatem habet perspectam.

Suspiciens in cælum ingemuit. Altera suspitionis huius causa fuit, quod peccatoris miseriam & calamitatem cognoscat, qua non modo Deum, summum illud bonum amittit, sed eundem ex amico inimicum reddidit capitalissimum: adeo qui paterno eum prius amore complectebatur, & varia in eum gratiarum munera effuderat: admisso delicto, mox eum vt inimicum persequatur, & in periculis deserat, ac vatis casibus eundem reddat obnoxium. Quam calamitatem & miseriam scire depingit Psalmographus, dicens: *Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum, & cultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum.* Innuere vult Deum se piis amicum, impiis vero ostendere inimicum, patrem bonis, scelestis iudicem: illos protegere, hos autem persequi. O rem deplorandam! o casum lacrymis ac suspitionis dignum! quam funestum ac graue est Dei inimicum esse!

Iacob Patriarcha cum cerneret Labani soceri amicitiam & fauorem, in immortale esse odium conuersa, faciemque illius tristitia comminatus, quæ mille ei olim gaudia pepererat, nescio qua tristitia & mœrore affectus inquietus vixit, adeo vt patriam repetere, & Labani ædes deserere decreuerit, atque hac prius oratione vxores compellauit, *Videō faciē patris vestri, quod nō sit erga me sicut heri: & nudaueris.* Perinde ac si dixisset, nequeo diutius carissimæ coniuges hac in regione commorari, in qua

Altera gemitus Christi ratio.

Psalm. 33.

Gen. 31.

qua focerum, qui haecenus tam amice me fuit, inimicum experior. Eheu! peccator cum Deum iratum, cum Patrem illum celestem, q. tot tantaq; benevolentia argumenta in te ostendit, qui pro te nasci, in mundo agere, in cruce pro te mori voluit, inimicum iam redditum vides, & iratos tibi oculos ostendere: quomodo viuere poteris: ecq; tibi dari poterit quies aut animae tranquillitas?

Gen. 4. Particida Cain cum grauissimi & atrocissimi criminis reus diuina gratia excidisset, eumq; iam non clementem, sed iudicem seuerissimum experiretur, & vindicem illam iustitiae manum in se saeuientem sentiret, suspirans & lachrymans dicebat: *Ecce enis me*

hodie à facie terra, & à facie tua abscondar, & ero vagus & profugus in terra: omnis, qui inuenerit me, occidet me. Eadem tua fors est; peccator, eadem calamitas, qua Caini, nam que commisit crimina, Deum tibi infensum reddunt, & illius indignatione puocant; gratia illius excidisti, & velut profugus & ab omnibus derelictus, omnibus fortunae casib. & infortuniis viuis obnoxius, adeo vt verendum sit, ne omnis qui te inuenerit, occisurus sit. Et sane ita se res habet: anima enim è qua recessit Deus, omnes in se creaturas excitat & armat. Expresit idcite Psalmographus cum diceret re ipsa expertus, *Quia dixerunt inimici mei mihi; & qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in unum.* Quamdiu, inquit, in peccati statu mansi, à te recedens desertus, gratia tua quoque priuatus; quotidie in necem meam inimici coniurantes insurrexerunt, dicentes, *Deus derelinquet eum: persequimini & comprehendite eum, quia non est qui eripiat.*

2. Reg. 14. Absalom quod paterna se. gratia & benevolentia excidisse, & ab illius conspectu se remotum cerneret, tantum intrinsecus dolore concepit, vt vitâ morte amariore duceret, & celeri leto tristes vitæ dies mallet præuicere, atq; deo dicebat Ioabo lachrymas, *Obsecro ergo, vt videa faciem regis, quod si memor est iniquitatu mea interficiat me.* Hoc cogites velim, infelix peccator, & perpende si Absalon indignatione & iram Patris & regis sustinere nõ potuerit; quo tu modo feres odia & mortales inimicitias Dei tui & Patris: quomodo

sub onere tanti furoris non fatiscas? Quare deplorandum est, illius te amicitia excidisse & inimicum implacabile tibi illum reddidisse.

Annon graue Amano Purpurato fuit, *Eph. 7.1.* videre regem Assuerum, cuius quondam delictum & amicus integerrimus fuerat, & a quo tot honores & beneficia & benevolentiae argumenta receperat infestum sibi redditum, & indignante in necem suam cõspirare; donec in crucem egisset, *Suspensus est itaque Aman in patibulo quod parauerat Mardocheo, & regis inquit.* Tantopere autem misellus hic regis indignatione meruebat, vt audito, regem & reginam sibi infestos redditos, timore sit quodammodo exanimatus, & ad tam tristem ac funestum nuntium expalluerit, *Dixitq; Esther, Hostis & inimicus noster pessimus est Aman: quod ille audien. illico obstupuit, & ultum regis ac reginae ferre non sustinens.* Maius tuum, infelix peccator, infortunium est, dum regem regum a quo plurima benevolentiae & amoris argumenta tibi demonstrata, a quo tot tantaq; gratiarum recepisti charismata; in te cernis commotum & indignantem, in ruinam ac perniciem tuam conspirante, damnationiq; perpetua te addicentem? An non igitur te dolentem & gementem quod gratia illius excideris; toto contremiscere corpore par est, dum audis, summum illum regem tibi aduersarium, reginam Angelorum iratam, angelicos deniq; ordines tibi infestos? Hic facies in diuersa muranda; hic pallor induendus, hic gemendum, hic trahenda suspiria: at cum hoc ipse pro rei grauitate facere nequeas, vt qui delicti peruersitatem non agnoscas; ipse Christus, qui te melius tua nouit infortunia, hodie vt vides suspirat, *Et suspirans in caelum ingemuit.*

Tertio Christus ingemuit, q. aperte supplicia & cruciatus, huiusmodi auersionis, *Tertia* qua quis ab infinito & incommutabili bono, *mitu* ad fragile mutationiq; obnoxium se conuertit, *Christi* debitos aperte perspiceret. Porro supplicium hoc & poena, iuxta aequissimas & diuina iustitiae leges, necessario infinita est, eo q. delictum, quod castigat in Deum, qui infinita est maiestatis, admissum est: atq; ideo poena aeterna est, quod nulla annorum temporisq; duratione metiatur & idcirco à nullo mortali

lium & creatura aliqua creata nequit comprehendendi, at solus eam nouit spiritus ille increatus, Filius Dei vnigenitus, qui hodie gemitu suo peccati grauitatem malitiamq; declarauit, cum verbis eandem non posset exprimere. Nec est quod miretur aliquis, cum ardentem illum salutis humanae amatorem, dum internis animi oculis peccatorē in delictis obstinatum & supplicia illi iam olim decreta in surdo hoc & muto conspiciet, suspirantem audit & imo peccatore singultientem. Docuit nos suo scilicet exemplo, propria deplorare mala & calamitates: simul etiam credendum est, eundem amorem; qui aliquando ad vrbis Hierosolymitanae excidium deplorandum lachrymas oculis illius exciuit, hodie quoq; dum videt surdum & mutum, & peccati grauitatem ac diuinae iustitiae rigorem attendit, ex intimis cordis penetrabilibus suspiria euocare.

Luc. 19.

Peccatoris stoliditas.

O stultitiam detestandam! O stuporem vere brutalem! O phrenesin animarum nimis (ahi) deplorandam! phrenesin inquam, qua homo pessimo constitutus loco ridet, iocatur, voluptatibus indulget. O caecitatem vere caecam! Filium Dei vnigenitum singultire, & peccatorem cachinnari; Christum peccatori condolere, eiusque deplorare calamitatem, illum vero nihil penitus commoueri, o insensibilitate inauditam! peccatum graue est & ponderosum quā maxime, peccator tamen ipso in humeros sublato non succumbit, nec de oneris conqueritur grauitate. Quod conceptu philosophico con-

Elementa in suo centro leuia sunt.

firmabo. Tradit Aristotel. elementa in loco suo & centro constituta, grauiā nō esse; sed extra ipsum si fuerint, grauiissima: homo enim cum in maris est fundo, licet integrum super se habeat oceanum, nullam omnino sentit pondus, sed si extra aquam constituto vnam aliquam imponas, sudat, laborat, & vix eandem sustinere, nedū ferre valet. Hæc omnia considerans Augustin. quatit in libr. de natura boni, & lib. de fide ad Petrum, ecquis pprius locus & centrum sit peccati, & addit primo, ipsum corpus non esse: lapides enim corpus sunt; ideo tamen peccatum non includunt, nec sensus: bestiae siquidem sentiunt, at non peccant, nec etiam intellectum

Voluntas peccati centrum.

sed solam petuetam voluntatem; in qua cum peccatum consistit in loco veluti proprio & naturali, ac centro est, atq; hic nullā grauitatem aut pondus habet. At ubi voluntas hæc imitari ceperit, & bona esse desiderat, tunc peccatum extra centrum constitutum graue esse incipit, & ita graue, vt sub onere fatiscens peccator lachrymas exudet, & suspiriet. Ita quidquam in peccato hæsit, leuior fuit pluma, quod deprauatam voluntatem haberet, & in centro suo peccatū haberet: at mox vt ad Deū se conuertit, tā graue illi videbatur, vt sub pondere ingemiscat & exclamet, *Sicut onus graue, gemitus sunt super me: & mox, afflictiis & humiliatus sum nimis, & ruiebant a gemitu cordis mei.* Et sane adeo graue id ipsum Dei filius estimat, vt suspirare nō vereatur, *suspirans in celum ingemit.*

Vidistis caeremonias, iam videtis miraculum. Postquam igitur magnus ille medicus aures & linguam tetigisset, ecce subito aures illius aperte & lingua soluta, ac perfecte magna omnium admiratione loqui coepit, omnibus laudes & merita magni illius Aesculapii deprædicando, acclamantibus, *Bene omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui.* Est hæc Euangelii presentis conclusio, simul & conconionis hodierna.

Psal. 71.

Curatio miraculosa sardi huius.

Hinc igitur discite Christiani, fidem alienam posse interdū proximo pdesse ad corporis sanitatem obtinendā, Centurio namq; viuā Christum orās fide seruo sanitatem recuperauit, & filia mulier Cananæ; discite, illam ad fidem qua saluemur impetrandam etiam non mediocriter conducere, an non enim Stephani Protomartyris fides, Paulum Ecclesie adiunxit: *nisi enim, vt canit Ecclesia Stephanus orasset, Ecclesia Paulum non haberet,* an non Monica fides, Augustin. fidelem effecit? adeo vt diceret Ambros. *impossibile est, vt filius raris arum lachrymarum peccat.* Discite etiam eadem opera, caeremonias, quas hic à Christo videtis vsurpari, in baptismo nostro etiam seruari. Discite denique e miraculi huius splendore, Messiam vere in mundum venisse, talia namq; de eo p̄dixere prophete, *Tunc, ait Isaias, aperientur oculi caecorum, & auris surdorum patebunt.* Et apud Sapientē legere est: *Sapientia aperuit os mutorum, & linguas infantium fecit*

Matth. 8. Matth. 15.

Aug. serm. 2. de S. Steph.

Isai. 35.

fecit

feciis deserti. & dicite cum aliis Christo applaudentibus, Bene omnia fecit: & surdos fecit audire & mutos loqui.

Ceterum o Saluator mundi, veretur animarum tum corporum medice, mirabilium patror, qui tot in mundo agris sanitatem: sed non sine miraculo, & preter communem naturæ ordinem, reddidisti: paralyticum scilicet feruo centurionis abstulisti, hæmorrhoidæ fluxum stitisti, cæco nato oculos restitisti, & hodie auditum & loquelam surdo & muto reddidisti: hæc eadem hodie miracula etiam necessaria sunt. Nunquam enim tor surdos, tot vidimus mutos, neue tot unquam cæcos. Is quidem, quem hic curas, nisi corporalibus auribus surdus erat, at hi spiritualibus & internis. Et quales, Deus bone! surdi? qui de te loquentes ne audire quidem sustinet, de rebus sanctis institutos sermones repudiant, deniq; diuinis inspirationibus animu & cor ocludunt. Quot etiam mutos reperimus, lingua carentes, qua te inuocent: ore, quo te laudent ac glorificent: loquela, qua delicta confiteantur. Tu vero aures & linguam illis tange, auditum & loquelam restitue, vt præconia tua & laudes depradicantes, & verba audientes, salutem tandem consequantur, atq; ad sempiternam felicitatem, vitamque perpetuam pertingere mereantur, ad quam nos omnes deducat Pater & Filius & Spiritus S. Amen.

DOMINICA DVODECIMA POST PENTECOST.

Partitio.

- I. De gratia iustificante, quanam sufficiens?
- II. De politis multis callentibus, sed rerum salutaris ignaris.
- III. Scientia virtutem esse iungendam, alioquin esse nullam.
- IV. De dilectione Dei ex toto corde.
- V. De lapso in latrones.
- VI. De sacerdote & Samaritano.

Homo quidam descendebat ab Hierusalẽ in Iericho & incidit in latrones. Luc. 10.
Tom. 2. Pars Æstiuæ.

FIGVRA.

Hebraeorum Regum phoenix Dauid insignem, pfecto in proximum amorem & affectum ostendit, cum insidens equo, quadringentis militibus stipatus, vt Siceleg vrbis in tribu Simeon haud procul à torrete Bozor, in extremis Palæstine finibus sita incensores persequeretur: in misellu quendam Egyptium incidit Amalecitate seruũ, ægrum & lemianimem: cuius diligentem, quamuis foret alienigena, haberi rationem iussit. Similem haud dubie amorem Samaritanus sub parabola quadam hoc in Euangelio demonstrat. Hic enim cum in deserto in fauciatum incidisset, qui Ierosolymis in Iericho descēdēs inciderat in latrones, qui despoliato plurimas infixērūt plagas, & extremū trahentē spiritū dereliquerunt: misericordia motus, equo descendit, vulnera alligauit, eiusque in diuersorium deducti magnam haberi rationem iussit, & si quid erogatum foret, grato animo reddidit. Sapit hoc charitatem proximi & dilectionem Christianam & hic finis est quem parabola intendit, & Euāgelii presentis subiectum, quod latius vobis deducere, & egregios in eo ipso conceptus producere contitui, modo Spiritus Paracletus numine suo dicenti annuat, ac patrocinium suum Deipara non abnuat. Atque ideo salutatione eam Angelica compellemus, dicentes:

AVE MARIA.

Angelicus Doctor Thomas & S. Bonauē- I.
tura eadem distinctione articulo 2. quæst. 9. 1. 2. q. 111. a.
natura humanæ fragilitatem, peccati mali- 9. 2. sent.
tiam, & gratiæ vires cōsiderantes firmissime dist. 28 a. 8.
credunt, fieri non posse vt homo quid boni
agat; virtutes operetur, si cœlesti ope & di-
uina gratia non adiuuetur. Veritatis huius
fundamenta iecit Aristot. quibus suam opi- Lib. de ani-
nionem superstruxere Theologi, dicens, in ma.
omnium rerum natura; sen. per est aliquid, quod
potest facere omnia: ius genera, quod exemplo
de motu confirmare licet: quidquid n. mo-
uetur & agitur, per primum mobile moueri
certum est, vt idem in Metaphysicis restatur,
nam in mouentibus & motis non est processus in
infinitum sed necesse est venire ad aliquem motio- 1. Metaph. lib.
rem primum, ait idem in Phisicis. 7. Phisic.

Ee

Idi-